розуміння процесів формування національної ідентичності в сучасному українському суспільстві.

Список використаних джерел

1. Берегельська А. Проблеми збереження та захисту архівів, бібліотечних фондів й інших об'єктів культурної спадщини в умовах війни. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. № 69. С. 193–214.
2. Борейко Ю. Г., Федотова Т. В. Історична пам'ять як символічна репрезентація минулого. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2023. № 1. С. 104–109.
3. Галуха Л. Розвиток історичної освіти як чинник стабілізації національної ідентичності в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. № 81(1). С. 12–19.
4. Ілін В. Memory studies: від пам'яті до забуття. *Проблеми всесвітньої історії*. 2020. № 12. С. 30–44.
5. Кузьмінець Н., Стадник О., Букіна Т. Вплив історичної пам'яті українців на події сьогодення. *Українські історичні студії*. 2023. № 14(56). С. 185–196.
6. Руденко Ю. Інтеграційний потенціал історичної пам'яті в контексті формування консолідаційної моделі національної ідентичності. *Вісник Національного технічного університету України. Політологія. Соціологія*. *Право*. 2020. № 2(46). С. 34–39.

УДК 008:338.45
ORCID 0009-0005-1613-9888

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕСТАВРАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Щербина Д. С., здобувач вищої освіти
Данник К.О., кандидат культурології, доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: культурна спадщина, фахівці-реставратори, культурно-пізнавальний туризм.

Сучасний етап розвитку української культури характеризується викликами, спричиненими повномасштабною збройною агресією Російської Федерації. Культурна спадщина України, як матеріальне втілення національної ідентичності та історичної пам'яті, опинилася під прямим ударом. Станом на кінець 2025 року, за офіційними даними Міністерства культури та стратегічних комунікацій, внаслідок бойових дій пошкоджено або повністю зруйновано понад 1685 пам'яток культурної

спадщини.[5] У таких умовах питання збереження та актуалізації об’єктів культури переходить із площини суто мистецтвознавчого дискурсу в стратегічну площину національної безпеки та сталого розвитку територій.

Ефективна реалізація стратегій відновлення неможлива без потужного інституційного та, перш за все, кадрового забезпечення. У сучасному глобалізованому світі культурна спадщина перестає сприйматися виключно як об’єкт статичного збереження чи музейної консервації. Вона трансформується у потужний актив креативних індустрій, що формує національну ідентичність, стимулює розвиток культурно-пізнавального туризму та створює додану вартість у секторі послуг. Сучасний туризм базується на автентичності та естетичній привабливості об’єктів, стан збереженості яких безпосередньо залежить від кваліфікації фахівців-реставраторів. Кадровий ресурс галузі є не просто технічним персоналом, а стратегічним активом, що забезпечує життєздатність об’єктів показу та функціонування «економіки вражень».

Актуальність даного дослідження зумовлена гострою потребою в аналізі реального стану підготовки майбутніх реставраторів, які мають стати головними суб’єктами фізичного відродження української культури та відновлення туристичних потоків у поствоєнний період. Без фахової реставрації туристичні локації втрачають свою цінність, що призводить до занепаду локальних економік. Проблема сьогодні полягає не лише у пошуку фінансових ресурсів, а й у критичному дефіциті кваліфікованих кадрів, здатних здійснювати наукову реставрацію відповідно до міжнародних стандартів. Будь-яка стратегія актуалізації пам'яток залишатиметься нереалізованою, якщо галузь не матиме достатньої кількості спеціалістів, здатних підготувати об’єкт до безпечного та візуально експозиційного показу.

Метою роботи є комплексний аналіз кадрового потенціалу реставраційної сфери на основі поточної статистики здобувачів освіти та обсягів державного замовлення для визначення перспектив сталого розвитку культурно-пізнавального туризму в Україні.

Практичне втілення планів зі збереження культурних активів потребує аналізу того, як готують фахівців. Важливим етапом модернізації мистецької освіти стало ухвалення Постанови Кабінету Міністрів України №1021 від 30.08.2024 р., яка внесла корективи до переліку галузей знань і спеціальностей.[3] Згідно з цим документом, відбулося стратегічне оновлення структури підготовки фахівців, що дозволило чіткіше розмежувати компоненти реставраційної діяльності в межах оновленої галузі знань. Таке нормативне уточнення є обґрунтованим, оскільки воно сприяє відходу від застарілої моделі загальної художньої підготовки та дозволяє сфокусувати освітній процес на технологічних, хімічних та історико-мистецьких аспектах відновлення пам’яток. Це створює передумови для підготовки фахівців-реставраторів, здатних працювати з

пошкодженнями об’єктів національної пам'яті та забезпечувати їх належну туристичну презентацію.

Для оцінки реального стану галузі було проведено аналітичний розрахунок на основі моніторингу ліцензованих обсягів та фактичних показників зарахування у провідних закладах вищої освіти (ЗВО) України, що здійснюють підготовку за реставраційними освітніми програмами.[4] За результатами аналізу встановлено, що сумарна кількість здобувачів у ключових осередках (ЛНАМ, НАОМА, ХДАДМ, ЗАМ, ЛДАКМ, КДАДПМД) є критично малою для задоволення потреб держави. Розподіл наведено в таблиці:

№	ЗВО	Спеціальність	Спеціальність	Освітня Програма	Кількість здобувачів		
					бакалавр	магістр	всього
1	НАОМА	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Реставрація скульптури та творів декоративно-ужиткового мистецтва	9	0	9
2				Реставрація творів станкового й монументального живопису	49	10	59
3	ЛНАМ			Реставрація творів мистецтва	61	8	69
4	ЗАМ			Реставрація творів мистецтва	31	0	31
5	ЛДАКМ			Образотворче мистецтво та реставрація	9	0	9
6	ХДАДМ			Реставрація та експертиза творів мистецтва	16	0	16
7	КДАДПМД			Реставрація	0	0	0
							193

Таб.1

З огляду на чотирирічний цикл навчання, можна зробити висновок, що щорічно ринок праці поповнюють лише 45–50 випускників. Це створює критичні ризики для туристичної галузі: без достатньої кількості фахівців швидке відновлення пошкоджених об'єктів стає неможливим, що гальмує запуск нових туристичних маршрутів та розвиток внутрішнього туризму.

Водночас, аналіз звітних даних щодо результатів вступних кампаній, оприлюднених на офіційному сайті Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти, дозволив відстежити динаміку державної підтримки галузі. На основі огляду звітності було встановлено, що після початку повномасштабного вторгнення спостерігається поступова адаптація обсягів державного замовлення до потреб воєнного часу. Проте, незважаючи на позитивні зрушення у державній політиці, поточні показники прийому на навчання все ще не покривають реальний кадровий дефіцит у реставраційній сфері.[1]

Попри складність ситуації, існують позитивні приклади синергії освіти та практики. Одним із таких є грантовий проєкт UAx, що об’єднує

українські мистецькі заклади з європейськими інституціями.[2] Це дозволяє:

1. Обмінюватися досвідом та сучасними методами роботи.
2. Залучати іноземних експертів для швидкого навчання молодих українських кадрів.
3. Працювати за міжнародними стандартами, що робить українські пам’ятки зрозумілими та привабливими для іноземних інвесторів і майбутніх туристів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що саме поєднання цілеспрямованої підтримки з боку держави, збільшення бюджетних місць для навчання та використання міжнародного досвіду (як у проєкті UAx) є вірним шляхом до створення професійної спільноти. Це дозволить підготувати фахівців, здатних не лише зберегти пам'ятки, а й повністю відновити туристичну привабливість України на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Мистецька освіта: аналітичні звіти та вступна кампанія. Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти : офіційний сайт. URL: https://arts.gov.ua/mysteczka-osvita/ (дата звернення: 18.03.2026).
2. Платформа UAx: солідарність та підтримка мистецької освіти в Україні. ELIA - European League of Institutes of the Arts. URL: https://elia-artschools.org/page/UAx (дата звернення: 20.03.2026).
3. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти та фахової передвищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 1021. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF (дата звернення: 18.03.2026).
4. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності: Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: https://registry.edbo.gov.ua/ (дата звернення: 18.03.2026).
5. Через російську агресію в Україні постраждали 1685 пам’яток культурної спадщини: офіційний сайт. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. 2026. URL: https://mcsc.gov.ua/uk/news/monitoring-poshkodzhen-kulturnoyi-spadshhyny (дата звернення: 18.03.2026).

ПОЛІТИЧНА СИМВОЛІКА В УМОВАХ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ТА МЕХАНІЗМІВ ВПЛИВУ

Колесник С., здобувач вищої освіти